

Jubilejní slovenská Divadelní Nitra

V košické inscenaci Borodáč aneb Tři sestry doplňují manželku Janka Borodáče Olgu Irina (Tatiana Poláková) a Máša (Adriana Ballová) FOTO JÁN ŠTOVKA

studia v Praze (herci trefně imitují češtinu Kvapila, Hurta a Laudové), poté se ocitáme na zájezdu v SND, kde na velké scéně kralovala česká činohra. Po válce byla Borodáčovi vyčítána spolupráce se Slovenským štátem (ačkoli za žádného režimu nevstoupil do strany), načež odešel z Bratislavy zachraňovat košické divadlo. Ve hře vystupují reálné postavy: Laco Novomeský, Andrej Bagár či Olga Borodáčová-Országová – herecova žena a zároveň Olga ze Tří sester. Na závěr herci symbolicky vylíčili Borodá-

košického divadla je ve výborné kondici.

Bratislavská VŠMU představila skromnou inscenaci hry amerického židovského dramatika Israela Horovitzze *Lebensraum* v režii Češky Kateřiny Quisové. Herci (dva chlapci a tři dívky) byli i v tomto případě velmi pohlední, jak bývá na Slovensku u adeptů herectví zvykem. Jednoduchá zápleтка líčí pokus německé kancléřky vyzvat všechny německé Židy v emigraci k návratu do Německa, kde jim mají být poskytnuty veškeré výhody. Na

Na rozdíl od loňska, kdy bylo uvedeno jen jakési torzo, měl letošní třicátý ročník Mezinárodního festivalu Divadelní Nitra normálnější průběh, i když živé divadlo představil pouze ze Slovenska a zahraničí prezentoval online. Spíše bychom jej tedy mohli nazvat slovenským showcasem. Proti epidemická opatření přitom byla snad ještě přísnější než loni. Jako každý rok měl festival motto, letos šlo o poněkud všeobšáhle Přesahy.

ženy a muž v černém) přijedou autem a zaplují do budovy, přičemž Vlado Zboroň, známý ze Stoky, podá několika lidem ruku. Jdeme za nimi do tmy. Uprostřed sálu překáží aparatura i diváci, na stěnu se promítají obrazce připomínající Rorschachovy skvrny, jež vzápětí vystřídá zelená mapa Slovenska. Ekologická sci-fi úvaha nastoluje myšlenku zeleného Slovenska bez lidí, kteří mají odejít čtyřmi branami: západní, severní, jižní a východní – to postupně demonstuje četba typických jmen ze sousedních zemí či promítání diapozitivů z Arktidy. Mezitím se hlasuje o ekologických otázkách a ženy tančí v zelených úbořech. Nakonec se rozsvítí světýlka na hlasovacích medailonech, které jsme na začátku dostali,

a postupně se shromažďujeme u bran. Jeden východ je pro vegetariány, druhý pro ostatní – a venku za budovou nás čeká občerstvení: víno, řízečky, okurky.

Košice přivezly inscenaci *Borodáč aneb Tři sestry* Karla Horáka, Michala Ditteho a Michala Baláže v režii hvězdy mladé divadelní generace Júlie Rázusové. Scénu tvořila v pozadí bílá stěna s nápisem *A. P. Čechov Tři sestry* a k ní se později přidávaly tradiční kulisy představující prostředí divadla padesátých let. V poslední části se objevil vrak spadlého letadla coby aluze na pád Borodáče z uměleckých výšin. Autobiografická hra o Janku Borodáčovi se prolíná se zkoušením Tří sester, z nichž je v inscenaci s humorem ocitována řada replik. V úvodu jsou vyjevna

čovu smrt: odehráli poslední scénu Tři sestry a obrátili se na tajemnou postavu, jejíž hlas jako režisérčino alter ego zprostředkovane komentoval děj. Nedostali žádnou odpověď a strnuli v závěrečném obraze. Borodáče hrál zpočátku starší herec, který se do role vrátil ve scéně umírání; po zbytek inscenace jej znamenitě ztvárňoval mladý sympatický dlouhán Matej Erby. Vůbec celý soubor

Ve zvolenském Čepci Petera Palika se Katka z Bratislavy (Tereza Kmotorková) učí šít čepce od Ilky (Dana Karolová) FOTO VANDA MESIARIKOVÁ

jednotlivých případech však sledujeme ztroskotání pokusu a odpor Němců.

V posledních letech umělecky výrazné zvolenské Divadlo Jozefa Gregora Tajovského do Nitry přivezlo inscenaci *Čepec* – dramaturgizaci stejnojmenné knihy Kataríny Kuchelové v režii a dramaturgizaci osobnosti slovenského divadla Petera Palika, který vytvořil i scénu využívající projekce. Představení jsem viděl podruhé a teprve tentokrát porozuměl ději. Mladá žena z Bratislavy přichází do středoslovenské vesnice a dá se do holportu s ženou, která ještě umí šít tradiční čepce. Zpětně sledujeme její život: donucený sňatek, manželství a hrani v ochotnickém souboru hry J. G. Tajovského. Tématem je i soužití s romskou komunitou: vedle vesnice se nachází romská osada a vylíčen je také protiromský pogrom ve třicátých letech a holocaust. Katčiny návraty do Bratislavy znázorňuje rychlá chůze městských občanů, jež střídá vyšívání a šití čepce s Ilkou, roční období a plno krásných symbolických i abstraktních projekcí a metafor. Nakonec Ilka umře a postavy odcházejí do neznáma.

Zahraniční účast v online podobě byla bohužel nejslabším článkem festivalu. Na velkém plátně se představil film pražského Národního divadla *Očitý svědek*, v němž 34 herců v režii Jiřího Havelky v detailním záběru líčí masakr na Švédských šancích v Lověšicích u Přerova. Jako dokumentární film působila i kontroverzní izraelská online produkce Arkadiho Zaidese *Nekropolis*. Filozofický úvod o smrti a mrtvolách vystřídalo hledání hrobů zahynuvších emigrantů, letecké snímky či ohlášení technických parametrů hrobu, příčin smrti a jména. Dlouhý symbolický závěrečný obraz připomínal Rembrandtovu pitvu. Program zakončila online performance *Šít* festivalovému publiku známé Dorothee Munyaneza, v níž se na téma vykořenezení dívoce pohybovaly, tančily, zpívaly a mluvily černošské umělkyně.

Ve srovnání s plzeňským Mezinárodním festivalem DIVADLO, kde byla zahraniční účast bohatá a umělecky silná, se mohla letošní Divadelní Nitra pochlubit „pouze“ vysokou úroveň slovenské produkce. Důležité však je, že se přes přísná hygienická opatření vůbec uskutečnila.

JAN GRULICH

Přehlídku zahájilo SND v Bratislavě adaptací Tolstého románu *Vojna a mír* v režii Mariána Amslera. Za klasicistními stěnami scény zela ve zdi díra. Zpočátku režisér situoval herce do pozadí, takže zepředu vypadali jako pimprlata, a scénický obraz doplnil videem, které ve druhé části živě natáčel kameraman. Důraz přitom kladl na herce a téma člověka v těžkých životních podmínkách války. Krystalicky čistý divadelní tvar zakončila krásná metafora smrti Andreje Bolkonského, který symbolicky odešel do pozadí. V méně propracovaných válečných scénách bylo naopak místy složité se orientovat.

Dlouho odkládané plenérové představení *Ikarus* francouzské choreografky Marie Gourdain se hrálo venku před divadlem. Osudy antické hrdiny měl charakterizovat abstraktní tanec, z něhož jsme se o Ikarově mytickém putování příliš nedozvěděli. Chór českých a slovenských středoškolačů měl navíc amatérský charakter a nezachránil jej ani tradičně kvalitní výkon Jara Viňarského.

Místní divadlo DAB prezentovalo starou hru Jána Palárika *Drotár* – dle kurátora nejslabší kus autora, napsaný na německé faře v Budapešti. Jazykový babylon mísí polštinu, němčinu, maďarštinu a češtinu. Banální zápleтка, v níž postavy pouze předstírají bratrství ke slovenskému dráteníčkovi, končí vlastenectvím a sňatky. Inscenace tak působí jako naivní opereta, a to přes pěkně stylizované kostýmy a abstraktní točnu i osobité herecké výkony. V ději první poloviny jsem se však trochu ztrácel.

Inscenace *Zelená je tráva* je slovenská jen z půlky – byla vytvořena v koprodukcí se Slovinskem a dalšími zeměmi. V režii performerky a choreografky Petry Fornayové ji festival představil coby work in progress už loni, letošní uvedení je mi však záhadou, neboť výsledný tvar výrazných změn nedoznal. Tři postavy (dvě

Benjamin Britten

NdB

Národní divadlo Brno Režie: David Radok Dirigent: Marko Ivanović

opera Premiéra: 9. října 2021 v Janáčkově divadle

Peter Grimes